

1-2 - VUOTIAAN KEHITYS

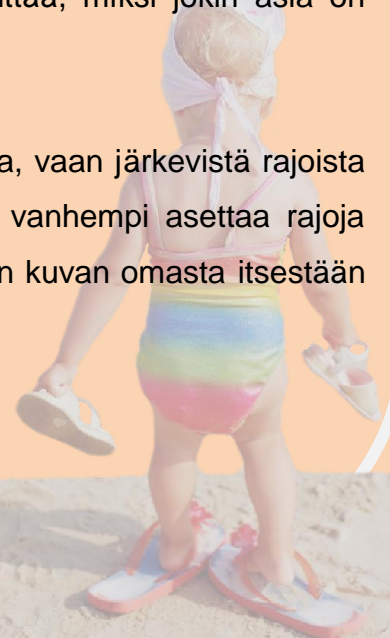

Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys

- Vuoden vanha lapsi on touhukas pieni maailmanvalloittaja, jolla on rajaton luottamus omiin kykyihinsä. Lapsi on hyvin kiinnostunut ympäristöstään. Hänellä on monia taitoja, joita hän haluaa kokeilla, ja puuhailla entistä enemmän itsenäisesti. Uudenlaiset taidot tuottavat riemua ja onnistumisen tunteita! Lapsi pystyy säilyttämään jonkin aikaa mielikuvaa vanhemmastaan, mikä antaa turvallisuutta touhuilla ja tehdä tutkimusretkiä omin päin. Lapsi saattaa puuhailla joitain hetkiä itsekseen, käydä välillä ”tankkaamassa” vanhemman sylissä hellyyttä ja turvallisuutta, ja sitten taas palata turvallisin mielin leikkeihinsä.

Lapsen kiukku haastaa

- Rajojen asettaminen lapsen toiminnalle saa usein aikaan protestin. Myös lapsen omat epäonnistumiset ja rajalliset taidot saattavat suututtaa ja turhauttaa. Elämään kuuluu väistämättä myös pettymyksiä. Lapsen yksilöllinen temperamentti tulee esiin esim. tilanteissa, joissa vanhemman on lapsen turvallisuuden vuoksi kiellettävä tätä tekemästä jotakin.
- Vaikeiden tunteiden jakaminen vanhempien kanssa ja hyväksytyksi tuleminen kiukunkin keskellä ovat tärkeitä kokemuksia. Mahdollisuus saada lohdutusta ja rauhoittua sylissä antavat lapselle tunteen siitä, että hän on kiukkuisenakin vanhemmille rakas. Tunteisiin on lupa, mutta ei toisten ihmisten eikä tavaroiden vahingoittamiseen. Pienen lapsen voi ottaa syliin ja selittää, miksi jokin asia on kiellettyä.
- Vanhemman ei pidä pelästyä lapsen tahtomista ja kiukkuun, vaan järkevästä rajoista on pidettävä rauhallisesti ja määrätietoisesti kiinni. Kun vanhempi asettaa rajoja lapselleen, hän auttaa tätä muodostamaan todenmukaisen kuvan omasta itsestään ja maailmasta.

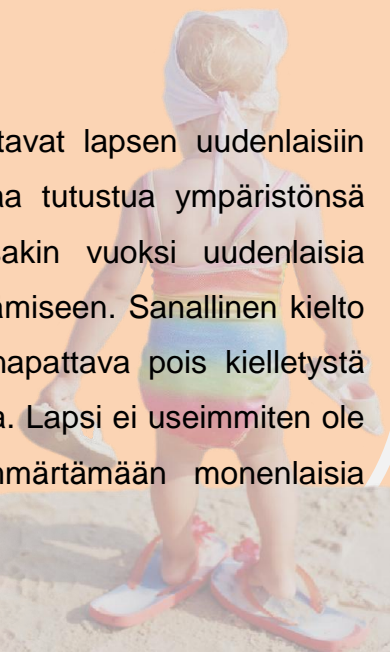

Lapsi takertuu vanhempoihinsa

- Lapsi alkaa toisella ikävuodellaan oivaltaa, etteivät isä ja äiti ole olemassa vain häntä varten, ja että hän on heistä erillinen henkilö. Lapsi alkaa pelätä vanhempiansa menettämistä. Tämä näkyy lapsen käytöksessä siten, että hän seuraa vanhempiaan tiiviisti, ahdistuu ja loukkaantuu herkästi. Lapsi voi takertua vanhempiinsa ja vierastaa perheen ulkopuolisia. Tuttu lelu, unirätti tai tutti voi olla tärkeä turvallisuuden lähde, kun lapsi on erossa vanhemmistaan. Lapsi voi olla myös hyvin mustasukkainen, jos vanhempi ottaa syyliinsä toisen lapsen tai keskustelelee jonkun toisen kanssa.
- Takertuvan vaiheen jälkeen seuraa kehitysvaihe, jolloin lapsi haluaa toimia entistä itsenäisemmin ja yrittää suoriutua itse arjen puuhista: pesulla käynnistä, syömisestä ja pukemisesta. Lapsi alkaa myös hakea kontaktia vanhempaan uusilla hienoilla taidoillaan eli puheen ja leikkien avulla. Vanhemman katseesta, innosta ja sanoista lapsi peilaa omaa merkitystään ja arvoaan.
- Lapsen on tärkeää saada harjoitella uusia taitoja ja saada niille ihailua, mutta liiallista omatoimisuutta ja itsenäisyyttä lapselta ei voi vielä vaatia. Tässä iässä lapsi voi pelätä monia asioita, esim. kovia ääniä tai putoamista. Lapsen tunne-elämän kehitystä edesauttaa se, että vanhempi ymmärtää lapsen tunteita ja opettaa lasta tunnistamaan tunteita sanoittamalla niitä: ”Sinä pelästyit kovaa ääntä. Mikä siellä niin kovasti paukahti?”

Sosiaalisten taitojen kehitys

- Liikuntataidot, erityisesti kävelemään oppiminen, johdattavat lapsen uudenlaisiin leikkeihin. Lapsi on kuin tutkimusmatkailija, joka haluaa tutustua ympäristönsä uusiin ulottuvuuksiin. Hän tarvitsee jo turvallisuutensakin vuoksi uudenlaisia sääntöjä ja rajoja kukkien repimisestä veljen tukasta vetämiseen. Sanallinen kielto ei yleensä tässä vaiheessa vielä riitä, vaan lapsi on napattava pois kielletystä puuhasta. Tilalle voi tarjota muuta mielenkiintoista puuhaa. Lapsi ei useimmiten ole tahallaan tottelematon, vaan yrittää vasta oppia ymmärtämään monenlaisia

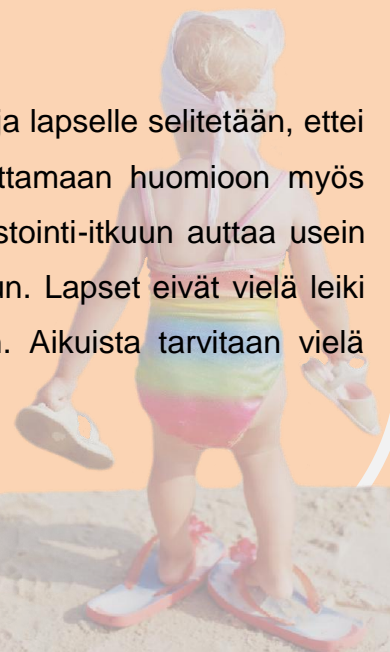

sääntöjä ja ohjeita. Tosin lähempänä kahta ikävuotta lapsi testaa omien tekojensa vaikutusta vanhempiinsa ja hakee rajoja sille, mitä voi tehdä ja mitä ei.

- Koti kannattaa järjestellä siten, että lapsi voi tutustua mahdollisimman turvallisesti ympäristöönsä. Yhdessä voidaan myös tutustua vaarallisiin asioihin, esim. kokeilla kuuman kupin kylkeä ja todeta, miksi se on vaarallinen. Vanhemmalta vaaditaan sinnikkyyttä ja sietokykyä asettaa järkevät ja perustellut rajat ja ottaa vastaan lapsen protestit ja kiukkukohtaukset.
- Lapsi tarvitsee myös runsaasti ihailua, kiitosta ja hellittelyä. Lapsesta on ihanaa tuottaa vanhemmilleen iloa. Vanhemmat ovat lapselle kuin peilejä, joista lapsi näkee, millainen hän on. Valloittava pikku persoona kukoistaa ollessaan huomion ja ihailun keskipisteenä! Kannustamalla ja luottamalla lapseen vanhempi voi vaikuttaa siihen, kuinka aktiivinen ja oma-aloitteinen yksilö lapsesta vähitellen kehittyy.

Lapsen leikki

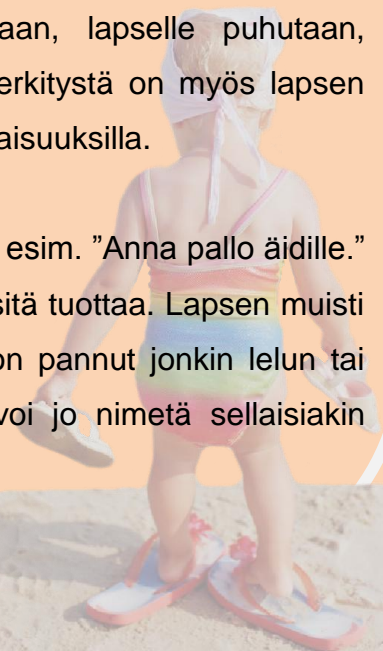
- Lapsi alkaa toisella ikävuodella usein matkia leikeissään vanhempiaan tai muita lapsia. Hän ei vielä jaksa keskittyä leikkiin kauan yhtäjaksoisesti. Hän nauttii toisten lasten seurasta, mutta voi tutustua toisiin leikkijöihin kuten elottomiin leluihin: tökkiä, tönä ja repiä. Yhteiselämän pelisääntöjä pitää opetella vähitellen. Vanhemman kannattaa olla kaverusten kahnauksissa rauhallinen ja määrätietoinen ja muistaa, ettei lapsi ole paha tai tuhma. Itsekeskeisyys kuuluu tähän ikävaiheeseen ja lapsen on vielä vaikea ymmärtää erilaisia syy–seuraussuhteita.
- Kädestä napattu lelu palautetaan sen oikealle omistajalle ja lapselle selitetään, ettei toisen kädestä saa ottaa. Näin lapsi vähitellen oppii ottamaan huomioon myös muiden toiveita, tarpeita ja tunteita. Lohduttomaan protestointi-itkuun auttaa usein syli ja huomion suuntaaminen uuteen kiinnostavaan leluun. Lapset eivät vielä leiki varsinaisesti yhdessä, vaan vieretysten omia leikkejään. Aikuista tarvitaan vielä lasten leikkien äärelle takaamaan leikkijöiden turvallisuus.

- Vuoden ikäinen lapsi nauttii valtavasti yhteisistä leikeistä ja puuhista vanhempiensa kanssa. Suosittuja leikkejä ovat erilaiset kurkistus- ja taputusleikit, esineen ottaminen ja antaminen sekä leikkilorut. Kurkistusleikit antavat yhteisen hauskan pidon lisäksi mahdollisuuden harjoitella lähtemistä ja palaamista. Vähitellen lapsi alkaa käyttää leluja mielikuvitusleikeissään. Hän haluaa esim. kattaa leikkikupit pöytään ja tarjoilla vanhemmalle leikisti kahvia. Kuppi voi toimia myös puhelimenä ja palikka autona. Lapset tykkäävät myös vierittää isoa palloa pitkin lattiaa. 1½-vuotias alkaa jo heitellä palloa haluamaansa suuntaan.
- Lapsesta on palkitsevaa päästä mukaan oikeisiin töihin. Lapsi haluaa esim. puristella pullataikinaa, lotrata tiskivettä tai ojennella pyykkejä ja pyykkipoikia. Kaikenlainen vanhemman ja lapsen myönteinen vuorovaikutus ja yhdessä touhuaminen, sylittely, lorut, laulut ja leikkiminen, on lapsen kehitykselle ensiarvoisen tärkeää ja tuo yhteistä iloa.

Oppiminen ja älyllinen kehitys

- Toisen ikävuoden merkittävä tapahtuma on puheen oppiminen. Lapsi sanoo ensimmäisen merkityksellisen sanansa keskimäärin vuoden ikäisenä. Sanavarasto laajenee vähitellen, yksilölliseen tahtiin. Lapset matkivat ja tapailivat erilaisia sanoja. Osa lapsista alkaa toisella ikävuodella muodostaa yksinkertaisia lauseita, toisilla ensimmäiset sanat ilmaantuvat vasta lähempänä 2-vuotissyntymäpäivää. Aluksi lauseet ovat lyhyttä sanomista, kahden sanan lauseita, joissa ei ole epäolennaisia sanoja, esim. ”Ei halua.” 1½-vuotiaana lapsen sanavarasto on keskimäärin 30–50 sanaa. Puheen oppimisen nopeuteen vaikuttavat ympäristön virikkeet: kuinka paljon lapsen puhetapailuun vastataan, lapselle puhutaan, nimetään esineitä ja asioita ja luetaan kirjoja. Suurta merkitystä on myös lapsen persoonallisuudella ja yksilöllisillä sekä perinnöllisillä ominaisuuksilla.
- Vuoden ikäinen lapsi ymmärtää yksinkertaisia kehotuksia, esim. ”Anna pallo äidille.” Lapsi ymmärtää paljon enemmän puhetta kuin osaa itse sitä tuottaa. Lapsen muisti kehittyy edelleen ja hän saattaa esim. muistaa, minne on pannut jonkin lelun tai missä jotain tiettyä tavaraa kotona säilytetään. Lapsi voi jo nimetä sellaisiakin ihmisiä ja esineitä, jotka eivät ole paikalla.

- Iän myötä ongelmanratkaisutaidot kehittyvät ja lapsi esim. ymmärtää avata laatikon etsiessään lelua. Kun se on mahdollista, lapsen voi antaa harjoitella päätösten tekemistä antamalla hänen valita esim. 2 tai 3 paidasta mieluisimman. Liian monet vaihtoehdot turhauttavat lasta.
- Jokainen lapsi kehittyy omassa aikataulussaan, siksi lasten kehityksen keskinäinen vertailu on yleensä turhaa. Jos vanhempaa huolestuttaa jokin asia lapsen kehityksessä, asia kannattaa ottaa puheeksi neuvolassa.

Fyysinen kehitys

- Fyysinen kasvu hidastuu jonkin verran ensimmäisen ikävuoden huimasta kasvusta. Paino lisääntyy vuodessa n. 3 kg ja pituus n. 10–12 cm. Kun lasta mitataan neuvolassa, huomiota kiinnitetään siihen, että lapsen kasvu etenee tasaisesti kasvukäyrästöllä juuri hänelle tyypillisellä tasolla, ja että lapsi voi yleisesti hyvin.
- Lattajalkaisuus on tässä iässä vielä normaalia ja kestää yleensä parivuotiaaksi asti.
- Toisella ikävuodella lapselle puhkeaa runsaasti uusia hampaita, joita ikävuoden lopulla on kaikkiaan jo 16–20. Lasta kannattaa totuttaa päivittäiseen hampaiden harjaamiseen ja säännölliseen ruokailurytmiin. Lapsi alkaa syödä samaa ruokaa muun perheen kanssa. On hyvä tarkastella koko perheen ruokavaliota. Liiallinen suolan, sokerin ja eläinrasvan käyttö eivät ole hyväksi kenellekään. Lapsi oppii ruokailutottumukset omassa perheessään.
- Lasta voi totuttaa potalla istumiseen vähitellen, mutta vielä ei tarvitse odottaa, että hän oppisi kuivaksi.
- Lasten infektioherkkyys vaihtelee. On normaalia, että lapsi sairastaa 5–10 tavallista nuhakuumetta tai vatsatautia vuodessa.

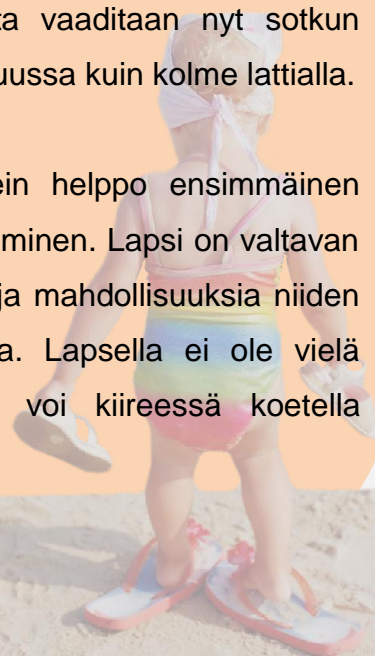
- 1-vuotias tarvitsee runsaasti unta, joskin lasten unen tarve vaihtelee yksilöllisesti. Keskimäärin 1-vuotias nukkuu 12–13 tuntia vuorokaudessa. Osa 1-vuotiaista nukkuu vielä kahdet päiväunet, lähes kaikilla toiset päiväunet jäävät pois viimeistään ennen 2-vuotispäivää.

Liikunnallinen kehitys

- Lapsi oppii kävelemään keskimäärin vuodenikäisenä, osa jo alle 1-vuotiaana, osa lähempänä 1½-vuotispäiväänsä. Aluksi lapsi kävelee jalat harallaan tanakassa asennossa. Harjoittelu hioo taitoa ja 1½-vuotias osaa usein jo kävellä varmasti, osa jopa takaperin.
- Taitojen karttuessa innokas tutkimusmatkailija alkaa kiipeillä, juosta ja kurotella sekä heitellä ja rikkoakin esineitä. Kodin turvallisuuteen on hyvä kiinnittää uudella tavalla huomiota, kun lapsi alkaa ottaa ensimmäisiä huojuvia askeleitaan. Onko lapsen tasolla esim. teräviä kulmia? Liukuvien mattojen alle voi laittaa liukuesteet ja lapselle jalkaan jarrusukat. Rappusissa on hyvä olla portit ja parvekkeen ovesa tai matalalla olevissa ikkunoissa turvalukot. Lääkkeet, puhdistusaineet, alkoholi ja terävät esineet pitää laittaa lapsen ulottumattomiin.

Lapsi harjoittelee sorminäppäryyttä

- 1½-vuotias lapsi voi olla jo melko taitava viemään ruokaa lusikalla suuhun ja juomaan kupista, mutta vahinkoja sattuu. Vanhemmalta vaaditaan nyt sotkun sietokykyä. Huomionarvoisempaa on se yksi lusikallinen suussa kuin kolme lattialla.
- Lapsi alkaa harjoitella myös riisumista. Sukat on usein helppo ensimmäinen riisuttava. Vähitellen alkaa onnistua myös vaatteiden pukeminen. Lapsi on valtavan innoissaan kaikista uusista taidoistaan ja tarvitsee aikaa ja mahdollisuuksia niiden harjoitteluun sekä vanhemman kiitosta ja ihastelua. Lapsella ei ole vielä ajantajua siten kuin aikuisella, ja minä itse -pukija voi kiireessä koetella kärsivällisyyttä.

- Lapsen sorminäppäryys ja silmän ja käden yhteistyö kehittyvät. Lapselta onnistuu jo muutaman palikan kokoaminen torniksi. 1½-vuotias laittaa paloja muotolaatikkoon ja osaa kääntää kirjan sivuja.

TIEDOT KERÄTTY MLL: N VANHEMPAINNETISTÄ:

<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/>

MLL:n Vanhempainnetti tarjoaa monipuolista tukea vanhemmuuteen. Sivusto tarjoaa tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, kasvatuksesta sekä mm. unen ja leikin merkityksestä.

